

Gastless Pedagogisch kader kindercentra 0-4 jaar - Docentenhandleiding

Gastless Overgangsmomenten

Gastles Overgangsmomenten - Docentenhandleiding

Deze lesmodule hoort bij hoofdstuk 15 uit het Pedagogisch kader kindercentra 0-4 jaar.

Lesduur 50 minuten

Doelgroep ROC-leerlingen

Noot voor de docent

- Lees voorafgaand aan de les hoofdstuk 15 'Overgangsmomenten en dagritme' uit het Pedagogisch kader kindercentra 0-4 jaar
- Lees voordat je deze handleiding doorneemt de 'Algemene handreiking bij de gastlessen'.

De les bestaat uit 4 delen

1. Inleiding	ca. 5 minuten
2. Filmpje kijken	ca. 20 minuten
3. Praktijkopdracht	ca. 20 minuten
4. Afsluiting	ca. 5 minuten

De genoemde tijden zijn richtlijnen. Een onderdeel kan iets uitlopen of juist korter duren.

Doelen van deze les

- Leerlingen bewust maken van de ontwikkelingskansen die overgangsmomenten kunnen bieden;
- Leerlingen in staat stellen om overgangsmomenten zodanig voor te bereiden, dat ontwikkelingskansen gezien en benut worden.

1. Inleiding

5 minuten

Geef een korte introductie op het onderwerp van de les, namelijk 'Overgangsmomenten en dagritme'.

Leg uit dat er in een dag van kinderen in de dagopvang veel overgangsmomenten zijn. Vaak weet je als pedagogisch medewerker wel wat er komen gaat op een dag, maar voor kinderen lijkt dat allemaal niet zo logisch.

Waarom zijn overgangsmomenten belangrijk voor jonge kinderen?

- Voorspelbaarheid;
- Gestructureerd;
- Veiligheid;
- Duidelijkheid in de verwachtingen naar kinderen.

Als je roept: "Jongens, we gaan opruimen!", dan zie je dat er altijd kinderen zijn die zich niet aangesproken voelen. Sommige kinderen weten niet wat er bedoeld wordt en daardoor ondernemen ze geen actie of blijven ze bijvoorbeeld doelloos rondlopen. Wanneer je zo'n moment structureert door het moment voorspelbaar te maken met duidelijke opdrachten voor ieder kind, dan loopt het moment soepeler. Kinderen voelen zich veiliger en weten wat er van ze verwacht wordt.

Om dit te illustreren laat je aan de leerlingen een filmpje zien.

2. Filmpje kijken

20 minuten

Benodigheden

Gebruik de video "Zijn dat wij?". De video behoort bij de training "Zijn dat wij?" en is te koop bij uitgeverij SWP (ISBN 90 6665 474 0). Gebruik van de video deel 19: "Samen naar buiten".

Werkwijze

Je ziet een groep kinderen die zich klaarmaken om naar buiten te gaan. De pedagogisch medewerker ondersteunt hen daarbij, zodat de kinderen op een voorspelbare manier van de ene activiteit overgaan op een andere activiteit.

Laat de leerlingen het filmpje zien. Het hele fragment duurt 15 minuten, maar je laat alleen de eerste 5 minuten zien. Vraag de leerlingen na 5 minuten om een eerste reactie. Vervolgens laat je hetzelfde fragment nogmaals zien, maar nu met een kijkopdracht.

De kijkopdracht

Hoe reageren de kinderen op overgangsmomenten en hoe gaat de pedagogisch medewerker hiermee om? Let op de reactie van de kinderen op het overgangsmoment.

Bespreek de kijkopdracht klassikaal. Vraag aan de leerlingen wat zij gezien hebben. Herkennen zij in de praktijk dat overgangsmomenten duidelijk en helder moeten zijn? Wat vinden zij daarvan? Hebben zij eigen voorbeelden?

3. Praktijkopdracht

20 minuten

Werkwijze

Het filmpje is duidelijk. Je ziet dat kinderen op een prettige manier geholpen worden in een overgangsmoment op de dag.

Je vraagt de leerlingen het dagritme / de dagindeling van de groep als uitgangspunt te nemen. Daar zitten heel veel overgangsmomenten in. Je vraagt de groep welke overgangsmomenten zij herkennen en tegenkomen in de praktijk bij hen op de groep. Bijvoorbeeld:

- Van vrij spel naar eten;
- Van eten naar verschonen;
- Van de kring naar vrij spel;
- Etc.

Je schrijft de overgangsmomenten die leerlingen noemen op het bord.

Vertel de leerlingen dat ze zo dadelijk ingedeeld worden in groepen van drie. Ze krijgen een opdracht mee om de praktijk uit te werken. Leg eerst de opdracht mondeling uit, daarna deel je de opdracht uit op papier. Verdeel vervolgens de leerlingen in kleine groepjes. De makkelijkste manier om tot groepjes te komen is te tellen: 1,2,3 en dan weer 1,2,3, enzovoort. De nummers 1 tot en met 3 zijn een groepje, de volgende nummers 1 tot en met 3 zijn een groepje, enzovoort.

Je geeft de leerlingen de opdracht om met elkaar vijf mogelijkheden te bedenken om de overgangsmomenten voor kinderen makkelijker, voorspelbaar en duidelijker te maken.

Belangrijk is om de leerlingen op gang te helpen met een voorbeeld. Denk aan:

- het gebruik van pictogrammen;
- het gebruik van foto's van de kinderen;
- zingen;
- etc.

Klassikale bespreking

Als de groepjes klaar zijn met de opdracht, bespreek je de opdracht klassikaal. Je vraagt één groepje te vertellen welke overgangsmomenten zij hebben besproken en welke mogelijkheden zij hebben bedacht om die momenten makkelijker, voorspelbaarder en duidelijker voor kinderen te maken.

Schrijf de mogelijkheden op het bord.

Je blijft steeds aan de leerlingen vragen hoe zij dat zien, waarom zij dat zo willen en wat zij er mee willen bereiken. Zie voor meer informatie het stuk over doorvragen in de algemene handreiking.

Als het eerste groepje geweest is, ga je door naar het volgende groepje. Zorg dat je aan het einde van de les alle groepjes besproken hebt.

4. Afsluiting

5 minuten

Je vraagt de leerlingen welk idee zij mee gaan nemen naar de praktijk. Maak een rondje langs alle leerlingen. Deze vraag 'dwingt' de leerlingen even de les langs te lopen en te bedenken welk element uit de les hen het meeste aansprak, hen het meest verraste, hen het meest tegen de borst stuitte, etc.

Als docent is het belangrijk neutraal te blijven, maar daar waar nodig wel door te vragen naar het 'waarom' van de keuze.

Het is belangrijk dat leerlingen op een ROC les krijgen van mensen met praktijkervaring en dat zij kennismaken met het Pedagogisch kader. Voor kinderopvangmedewerkers die als gastdocent lessen willen verzorgen liet BKK een aantal gastlessen ontwikkelen. Deze gaan over onderwerpen uit het Pedagogisch kader kindercentra 0-4 jaar.

Colofon

Tekst: Annemieke Waage
Eindredactie: BKK
Vormgeving: 100 kilo Grafische Vormgeving
Zie ook: www.pedagogischkader.nl

Bureau Kwaliteit Kinderopvang © 2012

Bureau Kwaliteit Kinderopvang
Varrolaan 62, 3584 BW Utrecht
t 030 256 72 30
e info@bkko.nl
i www.stichtingbkk.nl